

Als plaats voor de volgende werd Schouwen gekozen, met als uitwijkmogelijkheid Leuvenum. Tot Erevoorzitter werd de heer W. H. GRAVESTEIN benoemd.

Bij de voorbereiding heeft de oud-secretaris, de heer G. L. VAN EYNDOVEN, mij het eerste werk uit handen genomen, waarvoor ik hem ook op deze plaats nog graag wil bedanken.

Amsterdam-O., Weesperzijde 23 II.

Een geslaagde kweek van *Hydraecia petasitis* Doubleday (Lep., Noctuidae)

door

G. M. BOGAARD

18 mei 1963 reed ik op de brommer in Slikkerveer en zag daar een flinke groeiplaats van Groot Hoefblad. Wetende dat dit de voedselplant van de rupsen van *Hydraecia petasitis* is, besloot ik te gaan kijken, of ze hier misschien te vinden zouden zijn. De planten bloeiden die dag nog volop, terwijl de bladeren nog niet bijzonder groot waren. Aanvankelijk vond ik niets, doch later bleek me, dat ik verkeerd zocht. Ik dacht de rupsen namelijk in de holle bladstengels te zullen vinden, maar daar was niets te bespeuren. Toen ik echter een bloemstengel afplukte en eens nader bekeek, viel mijn oog op een klein gaatje bovenin de stengel. Nadat ik die had open gepeuterd, vond ik een heel klein rupsje, vuilwit van kleur, met bruine kop en nekschild, nauwelijks vijf mm lang. Dit moest er dus een zijn! Toen ik de juiste methode eenmaal had ontdekt, kon ik de rupsjes vrij makkelijk vinden. Ze zaten op die vindplaats met honderden, maar steeds één, bij uitzondering twee, in elke bloemstengel. Reeds van te voren was te zien, of er een grotere of een kleinere rups gevonden zou worden. Was bovenin de stengel niets te vinden, dan zat het dier dieper en was dan al flink wat groter dan de rupsjes, die bovenin leefden. In de bladstengels trof ik toen geen enkele aan.

In een lucifersdoosje nam ik 25 stuks mee en plukte ook wat bloemstengels. Thuis ging alles in een weckfles en de dieren begonnen direct te eten. Ik kwam echter al gauw in moeilijkheden met de voedselvoorziening. De planten waren door hun hoog vochtigheidsgehalte al na een paar dagen veranderd in een rottende brij, zodat ik 's avonds na mijn werk nog op pad moest om nieuwe stengels te halen. Dat was geen kleinigheid, want elke keer moest ik bijna een half uur ver met de brommer! Nergens in de omtrek van mijn woning weet ik namelijk een groeiplaats van Groot Hoefblad. Daarom nam ik de zaterdag daarop een grote tas mee en groef enkele planten uit, die ik thuis in een oud aquarium plantte. Het glas hieruit verving ik door horregeas, zodat de rupsen geen gebrek aan frisse lucht hadden. De bak was vrij groot: 80 × 30 × 30 cm. De dag dat ik de planten uitgroef, nam ik weer 20 rupsjes mee, zodat ik nu in totaal 45 stuks in de bak had. Nu vond ik er ook in de bladstengels, doch voornamelijk wel in zeer jonge, waarvan het blad nog niet ontplooid was. Dit zit dan nog in een omhulsel, net als bij Bereklaau te zien is. Die dag zag ik pas goed, hoeveel rupsen er wel moesten zijn.

De oppervlakte van de groeiplaats was ongeveer 200 m². Overal waren de dieren te vinden. Er moeten er duizenden geweest zijn.

De planten groeiden aanvankelijk goed in de bak, doch naarmate de rupsen groter werden, kwijnden ze meer en meer. De bladeren stierven af, hoewel de wortelstok bleef leven. De slechtste planten verwijderde ik daarom en verving die door verse. Dit heb ik wel enkele malen moeten herhalen. De rupsen groeiden bijzonder snel. Na een maand waren ze al haast volwassen, bijna vijf cm lang. Daarna was aan de planten te zien, dat de rupsen weinig meer aten. Het moeten wel erg sterke planten zijn. Het was mij tenminste een raadsel, dat ze niet dood gingen. Integendeel, ze groeiden haast de bak uit! Terwijl ze geheel uitgehold waren door de rupsen, bleven ze maar steeds nieuwe bladscheuten produceren en dat bij een concentratie van 45 rupsen op 10 planten!

Het aantal vervellingen van de rupsen heb ik natuurlijk niet kunnen waarnemen. Waarschijnlijk gebeurde het ondergronds in de wortelstokken.

Nog steeds wist ik echter niet met volkomen zekerheid, of ik wel met *petasitis* te doen had. Immers, de rupsen van *Hydraecia micacea* en van *Gortyna flavago* lijken er veel op en waarom zouden die ook niet op Groot Hoefblad kunnen leven? Wel kwamen de dieren geheel overeen met afbeelding in TER HAAR-KEER (plaat 45, fig. 1), maar de twijfel bleef, zolang er geen vlinder verschenen was.

De eerste pop vond ik op 6 juli, los in de grond, vlak onder de oppervlakte. Voor het verpoppen verlaten de rupsen dus de voedselplant. Het was een vrij grote roodbruine pop, die wel wat lijkt op de pop van *Noctua pronuba*. Nieuwsgierig hoe het op de vindplaats verlopen was, ging ik daar op 18 juli eens kijken. In een kwartier tijd vond ik daar 20 poppen op een plekje niet groter dan twee m². Als ik dat gewild had, zou ik makkelijk 100 of meer poppen hebben kunnen vinden, doch om de soort te sparen, liet ik het maar hierbij. Het merkwaardige was, dat de poppen niet te vinden waren in de diepere gedeelten van het terreintje. De planten groeiden namelijk langs een dijkhelling. Vermoedelijk zijn de rupsen dus vòòr de verpopping naar de bovenkant van de dijk gekropen. Bij zeer hoog water wordt de polder daar wel eens overstroomd, waarbij het water tot boven aan de dijk komt te staan. Je zou dus haast gaan denken, dat de rupsen daarmee rekening hebben gehouden!

De eerste vlinder verscheen 1 augustus, een echte *petasitis*! Eindelijk had ik dus zekerheid. Na deze datum kwamen de dieren met de regelmaat van de klok te voorschijn. Op 19 augustus waren 49 vlinders uitgekomen. Zes daarvan waren bij het uitkomen verongelukt, zodat tenslotte 43 stuks geschikt waren om geprepareerd te worden. Wel had ik nog 12 poppen over, maar hiervan is geen enkele meer uitgekomen, waarschijnlijk door mijn eigen schuld. Door de hevige regen van half augustus zijn ze vermoedelijk in de bak verdrongen. Ik had die zonder er bij na te denken precies onder de drup van het kippenhok gezet. Later vond ik de vlinders geheel ontwikkeld, maar dood, in de pop.

Ik was eerst nog van plan met de lamp op de vindplaats te gaan vangen, maar door de goede kweekresultaten is daar niets meer van gekomen. Natuurlijk ben ik wel zeer benieuwd, of de rupsen ook in het seizoen-1964 in zulke aantallen in Slikkerveen te vinden zullen zijn. Is dat niet het geval, dan heeft het in elk geval aan mij niet gelegen.

Net als de verwante *micacea* vervet de vlinder sterk. Bij het opspannen is het dan ook wel zaak het achterlijf zo min mogelijk aan te raken. De minste beschadiging maakt, dat het in één grote vetvlek verandert.

Nadat bij mij thuis de vlinders waren uitgekomen, ben ik nog twee maal overdag naar de vindplaats geweest om te zien, of daar ook vlinders te vinden zouden zijn. Maar ik heb er niet één kunnen ontdekken, hoewel de poppen nog steeds aange troffen werden. Vliegen doet *petasitis* niet veel. Geen enkele maal heb ik het bij mijn gekweekte exemplaren waargenomen. De vlinders komen 's avonds laat of 's nachts uit en de volgende morgen zitten ze nog onbeweeglijk tegen de wand van de bak, zonder enig spoor van beschadiging door vliegen.

Over het uiteindelijk resultaat, 49 vlinders van 45 rupsen plus 20 gevonden poppen, ben ik natuurlijk zeer tevreden. Twee maal vond ik een dode rups. Wat de oorzaak hiervan is, weet ik niet. Van de twee dan nog resterende rupsen heb ik niets terug gevonden. De bewering, dat aan de planten te zien zou zijn, welke door rupsen aangetast zijn, lijkt me nogal dubieus. In Slikkerveer heb ik daarvan althans niets kunnen bespeuren.

De vlinder is weinig variabel, soms iets lichter of donkerder van grondkleur. De wijfjes zijn goed te herkennen aan de vorm van het achterlijf en ze zijn ook wat groter dan de mannetjes. Het mooist vond ik wel, dat geen verschil in grootte te zien was tussen de gekweekte dieren en die, welke uit de verzamelde poppen kwamen. Dit bewijst wel, dat de manier van kweken goed is geweest. Ik ben er dan ook van overtuigd, dat *Hydraecia petasitis* vrij gemakkelijk kweekt, mits men het voedselprobleem weet op te lossen.

Summary

About half May 1963 young caterpillars of *Hydraecia petasitis* were very common in a colony of *Petasitis officinalis* in the province of South Holland. They were easily found by checking the flower stems. In the top of infested stems was a little hole through which the caterpillars had entered them.

Excellent breeding results were obtained by placing a number of plants in an old aquarium with a layer of earth. Only now and again the plants had to be renewed. The moths bred in this way were of quite normal size.

Hendrik-Ido-Ambacht, Burgemeester van Akenwijk 8 a.

Amathes c. nigrum L., *f. fritschi* Culot (Lep., Noct.). Bij een kleine zending vlinders, die Pater MUNSTERS mij ter determinatie zond, bevond zich een exemplaar van deze rareiteit. De normale voorvleugeltekening is op de niervlek en de vlek aan de costa na geheel verdwenen. Van de zwarte vlek, waaraan de soort zijn naam te danken heeft, is dus niets meer te bespeuren. In plaats daarvan loopt van de niervlek naar de vleugelwortel een wigvormige bruine vlek, die de gehele middencel vult. In de prachtige afbeelding van CULOT (Noct. et Géom. d'Europe, vol. 1, pl. 7, fig. 4, 1909) staan in deze lichte vlek twee zwarte stippen, blijkbaar de restanten van de *c*. In het Nederlandse exemplaar, dat 20 september 1961 te Stein werd gevangen, staat op de rechter voorvleugel alleen de stip voor de niervlek, terwijl de linker voorvleugel zelfs beide stippen mist.

De vorm is zeer waarschijnlijk recessief ten opzichte van de normaal getekende en kan blijkbaar onafhankelijk van de grondkleur voorkomen. Het door CULOT afgebeelde holotype is een ♂ van Besançon met vrijwel normale grondkleur, het ♀ van Stein heeft de zwartachtige grondkleur van *f suffusa*. Het bevindt zich in de collectie van het Missiehuis te Stein. — LPK.